

ÇOCUKLUK DÖNEMİ İHMAL VE İSTİSMAR YAŞANTISININ PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÜZERİNDEKİ ETKİSİNDE EBEVEYN DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİĞİNİN ARACILIK ROLÜ

THE MEDIATING ROLE OF PARENTAL EMOTIONAL AVAILABILITY IN THE EFFECT OF CHILDHOOD NEGLECT AND ABUSE EXPERIENCES ON PSYCHOLOGICAL RESILIENCE

Gülay ÖZSOY¹

Öner ÇELİKKALELİ²

Başvuru Tarihi: 23.02.2021

Yayına Kabul Tarihi: 12.03.2021

DOI: 10.21764/maeuefd.885366

(Araştırma Makalesi)

Özet: Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantılarının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin aracılık rolü üstlenip üstlenmediğini ortaya koymaktır. Bu amaçla 251 üniversite öğrencisinden (60'ı erkek, 191'i kadın ve yaş ortalaması 22.36) veri toplanmıştır. Veri toplama araçları olarak, Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği Kısa Formu, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, psikolojik sağlamlık ile ebeveyn duygusal erişilebilirliği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Diğer yandan, çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının, psikolojik sağlamlık ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Aracılık analizine ilişkin bulgularda ise, çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki toplam etkisi negatif yönde anlamlı olduğu bulunmuştur. Ayrıca, çocukluk dönemi istismar yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki doğrudan etkisinin ve anne-baba duygusal erişilebilirliği ile oluşan dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülürken çocukluk dönemi ihmal yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki doğrudan etkisi anlamsızken anne-baba duygusal erişilebilirliği ile oluşan dolaylı etkisi anlamlı görülmüştür. Diğer bir deyişle, ebeveyn duygusal erişilebilirliği, çocukluk dönemi ihmal yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinde tam aracı rolü üstlendiği ancak çocukluk dönemi istismar yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinde kısmi aracı rolü üstlendiği söylenebilir. Bulgular alan yazını ışığında tartışılmış, yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: *İhmal ve istismar, psikolojik sağlamlık, ebeveyn duygusal erişilebilirliği*

Abstract: The aim of this study is to reveal whether parental emotional availability plays a mediating role in the effect of childhood neglect and abuse experiences of university students on psychological resilience. For this purpose, data were collected from 251 university students (60 males, 191 females and average age 22.36). As data collection tools, Childhood Trauma Experiences Scale Short Form, Psychological Resilience Scale and Parents Emotional Availability Scale were used. According to the findings obtained from the study, a positive significant relationship was obtained between psychological resilience and parental emotional availability. On the other hand, there are significant negative relationships between childhood neglect and abuse experience with psychological resilience and parental emotional availability. In the findings related to the mediation analysis, the total effect of childhood neglect and abuse on psychological resilience was found to be negatively significant. In addition, it was observed that the direct effect of childhood abuse on psychological resilience and the indirect effect of parents' emotional availability was significant. While the direct effect of childhood neglect on psychological resilience is insignificant, the indirect effect caused by parents' emotional availability was found to be significant. In other words, it can be said that parental emotional availability plays a full mediating role in the effect of childhood neglect experience on psychological resilience, but partial mediates the effect of childhood abuse on psychological resilience. The findings were discussed, interpreted and made suggestions in the light of the literature.

Keywords: *Neglect and abuse, psychological resilience, parental emotional availability*

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Uzm. Psk. Dan., gulay.ozsoy48@hotmail.com, ORCID ID:0000-0003-1504-4375

² MSKÜ Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, celikkaleli@gmail.com, ORCID ID:0000-0003-0210-3647

Giriş

Bireylerin yaşadığı yoğun stres bedensel ve ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Bu olumsuz etkilere karşın etkin bir baş etme kaynağı olarak psikolojik sağlık kavramından söz etmek mümkündür (Ran, Wang, Ai, Kong, Chen & Kuang, 2020). İnsanlar yaşamları boyunca günlük zorluklardan büyük yaşam olaylarına kadar birçok zorlukla karşılaşabilmektedirler (Fletcher & Sarkar, 2013). Psikoloji alanındaki bilimsel çalışmaların başlangıcından beri, olumsuz yaşantıların ve stresli olayların ruhsal bozuklukları arttırabildiği kabul edilmektedir (Garnezy & Rutter, 1985). Diğer yandan 1950'lerde ve 1960'larda araştırmacılar, bazı bireylerin bu dezavantajlı durumlardan nispeten zarar görmeden çıkmayı nasıl başardığı merak edilen önemli bir konu haline gelmiştir. Bunun üzerine araştırmacılar psikolojik sağlık kavramına odaklanmışlardır (Graber, Pichon & Carabine, 2015). Psikolojik sağlık, Amerikan Psikoloji Derneği tarafından "sıkıntı, travma, trajedi, tehdit veya aile ve ilişki sorunları, ciddi sağlık sorunları veya mali sorunlar gibi diğer önemli stres kaynakları karşısında iyi bir uyum süreci" olarak tanımlanmıştır. Ayrıca psikolojik sağlık, olumsuz stres kaynakları karşısında işleyen bir koruyucu mekanizma olarak kabul edilmektedir (Bonanno, 2004; Masten, 2001). Kısaca ifade etmek gerekirse, psikolojik sağlamlığı kendini toparlama kabiliyeti olarak da ele almak mümkündür Carver (1998). Greene (2002) ise psikolojik sağlamlığı, eski haline rahat bir biçimde dönebilme gücü olarak açıklamaktadır. Bu çerçevede psikolojik sağlık, zorluklara karşı bir tepki olarak stresle başa çıkma becerisinin bir ölçüsü olarak görülebilir ve depresyon, kaygı ve stres sorunlarının tedavisinde ilgilenilmesi gereken önleyici bir faktör olarak görülebilir (Connor & Davidson, 2003). Çünkü bu konuda yapılmış çalışmalar, düşük psikolojik sağlamlığın kaygı, depresyon ve stres gibi bir dizi akıl sağlığı sorunuyla ilişkili olduğunu göstermiştir (Gao, Yuan, Pan & Wang, 2019; Morete, Solano, Boff, Filho & Ashmawi, 2019).

Üniversite öğrencileri arasında yapılan araştırmalar, psikolojik sağlamlığın geliştirilmesinin stresin olumsuz sonuçlarını engelleyebileceğini ve öğrencilerin akademik performanstaki başarılarına katkıda bulunabileceğini (Hartley, 2011), öğrencilerin iyi olma durumlarını geliştirebileceğini (Chow, Tang, Chan, Sit, Choi & Chan, 2018) ve stresli olaylarla baş etmede daha iyi olmalarını sağlayabileceğini göstermiştir (Han, Zhao, Pan & Liao, 2018). Psikolojik sağlamlığın geliştirilmesinin üniversite öğrencileri arasında depresyonu azaltmada (Zamirinejad, Hojjat, Golzari, Borjali & Akaberi, 2014) ve çocuklar ve ergenlerde zihinsel sağlık sorunlarını (örneğin depresif ve kaygı semptomları, stres) azaltmada (Dray, Bowman, Campbell, Freund, Wolfenden, Hodder, McElwaine, Tremain, Bartlem, Bailey, Small, Palazzi, Oldmeadow, & Wiggers, 2017; Fenwick-Smith, Dahlberg & Thompson, 2018) olumlu etkilerinin olabileceği ortaya konulmuştur. Bütün bunlar birlikte ele alındığında psikolojik sağlık kavramının daha da önem kazandığı

görülmektedir (Graber, Pichon & Carabine, 2015). Psikolojik sağlamlığın yapısı açısından bakıldığında Ruhter (1999), psikolojik sağlamlık kavramını koruyucu ve risk faktörlerin etkileşimi sonucunda meydana gelen dinamik bir kavram olduğunu belirtmiştir.

Yapılan araştırmalarda risk ve koruyucu faktörler bireysel, ailesel ve çevresel olmak üzere üç başlıkta ele alınmaktadır (Gizir ve Aydın, 2006). Bireysel risk faktörleri; erken doğum (Masten & Reed, 2002), düşük benlik algısı (Kidd & Sharar, 2008) olarak sıralanabilir. Bu risk faktörlerine karşılık bireyin kendisinden kaynaklanan koruyucu faktörler ise yeterli düzeyde zeka, yüksek benlik saygısı, etkili problem çözme becerisine sahip olma olarak bahsedilir (Masten & Reed, 2002; Öz ve Yılmaz, 2009). Ailesel risk faktörleri; Ergen hamileliği, tek ebeveynle yaşama (Gizir, 2007), çocuk sayısı dört ve üzeri olan ailede yetişme, evlatlık olma ve aile içi şiddete maruz kalma (Öz ve Yılmaz, 2009) olduğunu söylemek mümkündür. Bu risk faktörlerine karşı ailesel koruyucu faktörlerden ebeveynlerle birlikte yaşama, olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisi (Gizir, 2007; Masten & Reed, 2002), sosyoekonomik açıdan avantaj sahibi olma (Erarslan, 2014; Kararımak 2006), ailenin erişilebilir olması (Luthar & Zigler, 1991) olarak düşünülebilir. Çevresel risk faktörleri; düşük sosyoekonomik düzey (Gizir, 2007; Öz ve Yılmaz, 2009), savaş ve doğal afetler (Gizir, 2007) gibi sıralanabilir. Çevresel koruyucu faktörler ise olumlu sosyal ilişkiler kurma, iyi bir eğitim alma (Gizir, 2007; Kararımak 2006; Masten & Reed, 2002) olarak açıklanabilir.

Yapılan araştırmalar birlikte ele alındığında psikolojik sağlamlığın birçok değişkenle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Bu araştırmalarda psikolojik sağlamlığın algılanan sosyal destek (Terzi, 2013), benlik saygısı ve yetkinlik (Arslan, 2015), mutluluk ve yaşam doyumu (Toprak, 2014), yaşam amaçları ve bilişsel esneklikle (Güleç,2020) pozitif ilişkili iken; depresyon ve kaygı (Hiemdal, Vogel, Solem, Hagen & Stiles, 2011; Min vd., 2013), yalnızlık (Güloğlu ve Kararımak, 2010), stres ve tükenmişlik (Çelikkaleli, 2020) ve çocukluk çağı örselenme yaşantılar (Bindal, 2018; Cicchetti & Rogosch, 1997; DuMont, Widom & Czaja, 2007; Küçük, 2019; Metel, Arciszewska, Daren, Pionke, Cechnicki, Frydecka & Gawęda, 2020; Shapero, Farabaugh, Terechina, DeCross, Cheung, Fava & Hol, 2019) ile negatif yönde ilişkili sonucuna ulaşılmıştır. Görüldüğü üzere özellikle çocukluk çağı örselenme yaşantılarının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkilerine yönelik birçok araştırmanın olduğu görülmektedir.

Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları, ihmal ve istismarı da içine alarak dünya genelinde en önemli ruh sağlığı sorunlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Van der Kolk, 2005). İhmal ve istismar Dünya Sağlık Örgütü (2010) tarafından ebeveyn ve bakımı üstlenen kişilerin çocuğun sağlığına, gelişimine zarar verme olasılığı olan fiziksel veya duygusal kötü davranışı, çocuğun cinsellik için

kullanılması, çocuğun gelişimini için sağlık, eğitim, barınma, beslenme gibi alanlarda gerekli olan koşulların sağlanamaması durumu olarak tanımlanmaktayken; Yurdakök (2010) tarafından, çocuk istismarı ve ihmalini, ebeveyn veya çocuğun bakımından sorumlu diğer kişiler tarafından yapılan ya da yapılması ihmal edilen davranışların sonucunda, tehlike barındıran, duygusal, fiziksel, cinsel her türlü kötü muamele olarak ele alınmıştır. Çocukluk dönemi örseleyici yaşantılardaki istismar, çocuğa karşı bir takım istenmeyen davranışları sergilenip çocuğun gelişiminde olumsuz sonuçlar bırakırken, ihmal çocuğun gelişimi için gerekli bakımın yerine getirilmemesini içermektedir (Alsancak, 2016).

Çocukluk dönemi ihmal ve istismar konusunda yapılan bir araştırmada fiziksel istismarın %13, cinsel istismarın %16.1 ve duygusal istismarın %14.2, fiziksel ihmalin %78.6 ve duygusal ihmalin %60 oranında yaşandığı ifade edilmiştir (Lu, Wang, Qiu, Qing, Lin, Liu, Wu, Yang, Otake, Luo, & Liu, 2020). Türkiye’de 7-18 yaş arasındaki çocukların %43’ü fiziksel istismara, % 51’i duygusal istismara, %3’ü cinsel istismara ve %25’i ihmale maruz kalmıştır. (UNICEF, 2010). Son zamanlarda yapılan bir çalışmada çocukluk dönemi örseleme yaşantılarının yaygınlık oranının %31.3 olduğu bulunmuştur (Dereboy, Şahin Demirkapı, Şakiroğlu ve Şafak Öztürk, 2018). Bu araştırmalarda da görüldüğü üzere çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaygınlığı farklılık göstermektedir.

Yapılmış araştırmalara göre, çocukluk döneminde istismara maruz kalanların hayatlarının ilerleyen dönemlerinde yeniden maruz kalma risklerinin olduğu görülmüştür (Atmaca ve Gençöz, 2016; Horwitz, Widom, McLaughlin & White, 2001). Aynı yaşantıya maruz kalmak bazı bireylerde ağır sonuçlara yol açarken bazı bireylerde daha hafif izler bırakmaktadır (Cicchetti & Valentino, 2006; Levine & Frederick, 1997). Haskett, Nears, Ward ve McPherson (2006) istismara maruz kalan çocukların psikolojik sağlamlığını ele alan araştırmalara yönelik yaptıkları meta analiz çalışmasında; bazı çalışmalarda fiziksel istismar/ihmal yaşantılarının maruz kalmalarına rağmen bazı bireylerin uyumlu ve gelişim özelliklerine uygun davranış süreçlerinin görüldüğünü belirtmişlerdir. Çocuklukta istenmeyen yaşantılardan sonra psikolojik sağlamlığın artırılması için ise kişiyi travmanın zararlarından koruyacak faktörlerin de ele alınması gerektiği ifade edilmiştir (Afifi & MacMillan, 2011). Bu koruyucu faktörlerden birisi de ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin olabileceği düşünülmektedir.

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği çocuğun ebeveynleriyle arasında yakınlık, sıcaklık ve duyarlılık gibi bir dizi unsuru içermektedir (Biringen, 2000). Duygusal erişilebilirliği, çocuğun anne ve babasıyla kurduğu sağlıklı ilişkinin bir aynasıdır. Duygusal erişilebilirliğin yapısı, ebeveynlik davranışlarının bir çocuğun daha büyük güvenlik duygusuyla ilişkili olduğuna dair çalışmalarla örtüşmektedir. (Lum & Phares, 2005).

Aslında ebeveyn duygusal erişilebilirliği, Bowlby ve Ainsworth'ün bağlanma kuramına dayanan bir kavramdır (Biringen, 2000). Bağlanma kuramı, güvenli bir bağlanma ilişkisinin geliştirilmesi ve sürdürülmesi için anne duyarlılığının önemine değinmiştir (Bowlby, 1973). Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (2015) ebeveyn çocuk ilişkisinin kalitesini anlamak için bebeklik döneminde edinilen güven duygusunun öneminden söz etmişlerdir. Sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkilerinde, çocuğun bağımsız olarak keşfetmesi ve ardından etkileşim için ebeveyn ile bağlantı kurması sağlanır. Ebeveynlerden uzaklaşmak ve sonra ebeveyne yönelmek, ebeveynin ilişkide güvenli bir sığınak olarak kullanıldığını gösterir; uzaklaşmak mümkündür çünkü çocuk ebeveynin erişilebilirliğine güvenir, çocuk ebeveynin kabulünden ve hoş karşılandığından emin olduğu için ona doğru hareket etmektedir (Biringen, 2000).

Alan yazın incelendiğinde güvenli bağlanmanın, ebeveyn tutumlarının ve destekleyici ebeveyn-çocuk ilişkisinin psikolojik sağlık ile ilişkili olarak görüldüğü pek çok araştırma yer almaktadır (Çalışkan, 2020; Graham- Bermann, Gruber, Howell & Girz, 2009; Luthar, 2015; Özen, 2019; Varıcıer, 2019; Yörük, 2019). Ebeveyn duygusal erişilebilirliği ise saldırganlık (Babore, Carlucci, Cataldi, Phares, & Trumello, 2017; Özdoğan ve Önder, 2018), akran zorbalığına maruz kalma (Gök ve Önder, 2018) ile negatif ilişkili; buna karşın, sosyal bağlılık ve psikolojik iyi oluş (Özdoğan, 2020), duygu düzenleme (Eroğlu, 2019), benlik saygısı (Babore vd., 2017), empati ve duygu farkındalığı (Erkan, 2019) ile pozitif ilişkili olduğu görülmektedir.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısı ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkide ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin rolüne ilişkin bir araştırma olmadığı görülmüştür. Araştırmanın alan yazındaki bu boşluğa katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının psikolojik sağlık üzerindeki etkisinde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin aracılık rolünü ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki hipotezler test edilmiştir:

H₁= Üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının psikolojik sağlık üzerindeki toplam etkisi anlamlıdır.

H₂= Üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının ebeveyn duygusal erişilebilirliği üzerindeki doğrudan etkisi anlamlıdır.

H₃= Üniversite öğrencilerinde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin psikolojik sağlık üzerindeki doğrudan etkisi anlamlıdır.

H₄= Üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantılarının psikolojik sağlık üzerinde, ebeveyn duygusal erişilebilirliği aracılığıyla oluşan, dolaylı etkisi anlamlıdır.

Yöntem

Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılarak, üniversite öğrencilerinin çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısı ile psikolojik sağlık arasındaki ilişkide ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin aracı etkisini incelemek amaçlanmıştır. MacKinnon, Fairchild ve Fritz (2007) aracılık analizini bir değişkenin diğer değişkeni etkilemedeki sürecin açıklanabilmesi için bir yol olarak tanımlamıştır. Araştırmada psikolojik sağlık bağımlı değişken, çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısı bağımsız değişken, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ise aracı değişkendir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 60'ı erkek 191'i kadın toplam 251 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 22.36'tür (4.47).

Veri Toplama Araçları

Psikolojik dayanıklılık ölçeği (PDÖ). Maddi ve Khoshaba (2001) tarafından geliştirilen PDÖ Türkçeye Durak (2002) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin orijinal formu, 18 maddeden oluşan 4'lü derecelendirilen Likert tipi bir ölçektir. Türkçeye uyarlama çalışmaları çerçevesinde gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik analizlerinde orijinal ölçekte bulunan altı madde madde toplam korelasyonları .20'nin altında olduğu için maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Sonuç olarak analizlere, 12 madde üzerinden devam edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .68 olarak bulunmuştur. Ölçeğin maddelere ait madde-toplam ölçek korelasyonu .23 ile .50 arasında değişmektedir. Ölçme aracı ters maddelere sahiptir. Yapı geçerlik çalışmasında ise, toplam psikolojik dayanıklılık puanları ile Başetme Stilleri Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri ve Yaşam Olayları Envanteri ile anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Ölçme aracından alınan puanların yükseldikçe psikolojik dayanıklılığın arttığı, puanlar azaldıkça psikolojik dayanıklılığın zayıfladığı biçiminde yorumlanmaktadır. Ölçme aracının bu araştırma kapsamında toplanan verilerinden Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı .76 olarak elde edilmiştir.

Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği kısa formu (ÇÖYÖ-KF). Bernstein, Stein, Newcomb, Walker, Pogge, Ahluvalia, Stokes, Handelsman, Medrano, Desmond ve Zule (2003) tarafından geliştirilen ÇÖYÖ-KF, Türkçeye Kaya (2014) tarafından uyarlanmıştır. ÇÖYÖ-KF'nin hem orijinal hem de Türkçe formu 25 maddeden oluşan 5'li derecelendirilen Likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçme aracı ters maddelere sahiptir. Ölçme aracı 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Türkçeye

uyarlama çalışmaları çerçevesinde gerçekleştirilen geçerlik ve güvenilirlik analizleri 17-28 yaş aralığında olan ve klinik olmayan popülasyon üzerinde gerçekleştirilmiştir. Madde toplam puan korelasyonları beklenildiği şekilde .21 ile .70 arasında değişmektedir. Test edilen modele ilişkin uyum iyiliği değerlerinin ($\chi^2 = 5777.659$; $df = 78$; CFI= .892; TLI= .962; RMSEA=0.047) iyi uyum gösterdiği görülmüştür. En yüksek faktör yükünün .98 ve en düşük faktör yükünün .36 olduğu gözlenmiştir. ÇÖYÖ-KF ile alınan toplam puanın Beck Depresyon Envanteri ve Sürekli Kaygı Envanteri ile arasında pozitif yönde; Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri ile arasında negatif yönde ve anlamlı ilişki bulunmuştur. İç tutarlık katsayısı ise ÇÖYÖ-KF toplam puan için .77 ve test tekrar test kat sayısı .78 olduğu görülmüştür. Ölçme aracından alınan puanların yükseldikçe çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının arttığı, puanlar azaldıkça çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının zayıfladığı biçiminde yorumlanmaktadır. Ölçme aracının bu araştırma kapsamında toplanan verilerinden Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı .82 olarak elde edilmiştir.

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği ölçeği (EDEÖ). Lum ve Phares (2005) tarafından geliştirilen EDEÖ, Türkçeye Gökçe (2013) tarafından uyarlanmıştır. Ölçme aracı 15 maddeden oluşan tek faktörlü yapıdır. EDEÖ 6'lı derecelendirilen Likert tipi ölçme aracıdır. Türkçeye uyarlama çalışmaları çerçevesince gerçekleştirilen geçerlik ve güvenilirlik analizlerinde iç tutarlık katsayısı anne formu için .95, baba formu için .97 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin madde test korelasyonu değerlendirildiğinde, anne formunun değerlerinin .65 ile .83 arasında; baba formunun değerlerinin .76 ile .86 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçme aracı anne formu toplam varyansın %59.94'ünü, baba formu toplam varyansın %68.66'sını açıklamaktadır. Ölçme aracının bu araştırma kapsamında toplanan verilerinden Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı anne formu için .96, baba formu için .97 olarak elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 22 ve AMOS 20 paket programlarından yararlanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ortaya konulmuştur. Aracılık rolünü incelemek için değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı yollar incelenmiştir. Doğrudan ve dolaylı yolların anlamlılığını incelemek için Bootstrap yöntemi kullanılmıştır. Bootstrap verilerden yola çıkarak modeli yeniden örnekleme yapmak için kullanılmaktadır. Yeniden örnekleme sayısının en az 5000 olması tavsiye edilmektedir (Hayes, 2009). Buradan yola çıkarak bootstrap analizi 5000 yeni örnekleme ile yapılmıştır. Ölçme araçlarından alınan toplam puanlar ile yapılacak olan test istatistikleri için verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerleri tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

Değişkenlere İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

Değişkenler	Çarpıklık	Basıklık
Psikolojik sağlamlık	-.29	.03
İhmal	1.32	1.42
İstismar	1.48	1.47
Baba duygusal erişilebilirliği	-.88	-.32
Anne duygusal erişilebilirliği	-1.91	3.34

Çarpıklık ve basıklık katsayılarına göre dağılımın normallliğini açıklayabilmek için araştırmacılar tarafından farklı görüşler öne sürüldüğü görülmüştür. Değerlerin ± 1.5 aralığında olmasının normal dağılım olarak kabul edileceği (Tabachnick & Fidell, 2014); ± 3 aralığındaki değerlerinde normal dağılım kabul edilebileceği (Kline, 2015) söylenmiştir. Bu araştırmadan elde edilen verilerin belirtilen aralıklarda olmasından dolayı normal dağılıma sahip oldukları söylenebilir. Yalnızca anne duygusal erişilebilirliğinden elde edilen puanların basıklık katsayısının daha sivri bir dağılım gösterdiği görülmektedir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçlarına yönelik elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Üniversite öğrencilerinin çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısı, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve psikolojik sağlamlık puanlarına ilişkin betimsel istatistikler ve korelasyon değerleri tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler ve Korelasyon Değerleri

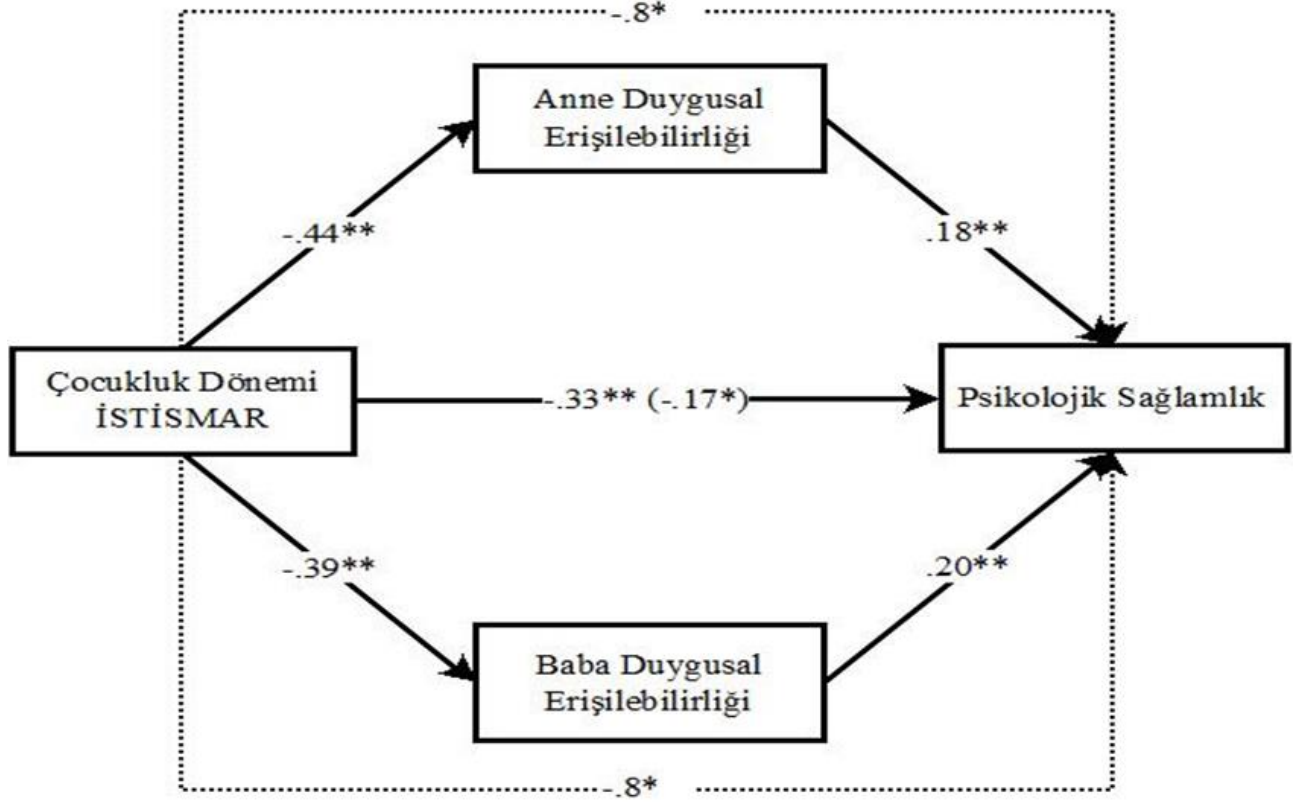
Değişkenler	\bar{X}	Ss	1	2	3	4	5
1-Psikolojik Sağlamlık	23.5	5.1	1	-.32**	-.33**	.32**	.31**
2-İhmal	7.8	4.02		1	.56**	-.48**	-.42**
3-İstismar	3.3	4.3			1	-.39**	-.44**
4-Baba Duygusal Erişilebilirliği	68.8	21.8				1	.27**
5-Anne Duygusal Erişilebilirliği	80.1	13.6					1

** $p < .01$, $n=251$

Tablo 2’de görüldüğü gibi, üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlık çocukluk dönemi ihmal yaşantısı ile ($r = -.32$, $p < .01$) ve istismar yaşantısı ile ($r = -.33$, $p < .01$) negatif yönde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Buna karşılık psikolojik sağlamlık anne duygusal erişilebilirliği ile ($r = .31$, $p < .01$) ve baba duygusal erişilebilirliği ile ($r = .32$, $p < .01$) pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca çocukluk dönemi ihmal yaşantısı anne duygusal erişilebilirliği ile ($r = -.42$, $p < .01$) ve baba duygusal erişilebilirliği ile ($r = -.48$, $p < .01$); çocukluk dönemi istismar yaşantısı anne duygusal erişilebilirliği

ile ($r = -.44, p < .01$) ve baba duygusal erişilebilirliği ile ($r = -.39, p < .01$) negatif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir.

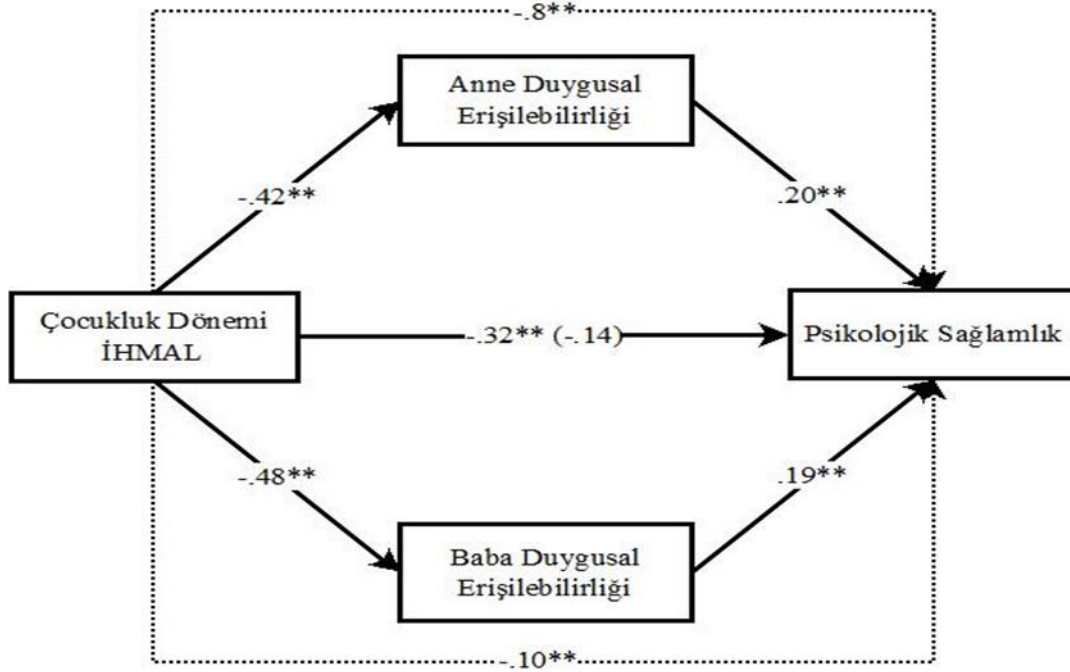
Çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantılarının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin aracılık rolüne ilişkin bulgular Şekil 1 ve Şekil 2’de gösterilmiştir.



Şekil 1. Çocukluk dönemi istismar yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin aracılık rolü

Şekil 1’de görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi istismar yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki toplam etkisi negatif yönde anlamlıdır ($\beta = -.33, p < .01, \%95 \text{ GA} = -.45, -.19$). Değişkenler arasındaki doğrudan etkilere ilişkin yol katsayıları incelendiğinde, çocukluk dönemi istismar yaşantısının anne duygusal erişilebilirliği üzerindeki doğrudan etkisi ($\beta = -.44, p < .01, \%95 \text{ GA} = -.57, -.31$) ve baba duygusal erişilebilirliği üzerindeki doğrudan etkisi negatif yönde anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = -.39, p < .01, \%95 \text{ GA} = -.50, -.26$). Ayrıca anne duygusal erişilebilirliğinin psikolojik sağlamlık üzerindeki doğrudan etkisi ($\beta = .18, p < .01, \%95 \text{ GA} = .02, .36$) ve baba duygusal erişilebilirliği üzerindeki doğrudan etkisi pozitif yönde anlamlıdır ($\beta = .20, p < .01, \%95 \text{ GA} = .04, .35$). Çocukluk dönemi istismar yaşantısı ile psikolojik sağlamlık üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerin anlamlılıklarına bakıldığında, çocukluk dönemi istismar yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki doğrudan etkisinin negatif yönde anlamlı ($\beta = -.17, p < .05, \%95 \text{ GA} = -.32, -.01$); anne-baba duygusal erişilebilirliği ile oluşan dolaylı etkinin anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = -.16, p < .05,$

%95 GA= -.25, -.07). Diğer bir deyişle, çocukluk dönemi istismar yaşantısı ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide anne-baba duygusal erişilebilirliğinin kısmi aracı rolü üstlenmektedir. İstismar yaşantılarının psikolojik sağlamlık üzerindeki dolaylı etkisinin %50'si anne duygusal erişilebilirliğinden ve geri kalan %50'si de baba duygusal erişilebilirliğinden kaynaklanmaktadır.



Şekil 2. Çocukluk dönemi ihmal yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin aracılık rolü

Şekil 2’de görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki toplam etkisi negatif yönde anlamlıdır ($\beta = -.32$, $p < .01$, %95 GA= -.43, -.20). Değişkenler arasındaki doğrudan etkilere ilişkin yol katsayıları incelendiğinde, çocukluk dönemi ihmal yaşantısının anne duygusal erişilebilirliği üzerindeki doğrudan etkisi ($\beta = -.42$, $p < .01$, %95 GA= -.54, -.30) ve baba duygusal erişilebilirliği üzerindeki doğrudan etkisi negatif yönde anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = -.48$, $p < .01$, %95 GA= -.59, -.36). Ayrıca anne duygusal erişilebilirliğinin psikolojik sağlamlık üzerindeki doğrudan etkisi ($\beta = .20$, $p < .01$, %95 GA= .04, .37) ve baba duygusal erişilebilirliği üzerindeki doğrudan etkisi pozitif yönde anlamlıdır ($\beta = .19$, $p < .01$, %95 GA= .02, .34). Çocukluk dönemi ihmal yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerin anlamlılıklarına bakıldığında, çocukluk dönemi ihmal yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki doğrudan etkisinin anlamsız ($\beta = -.14$, $p > .05$, %95 GA= -.29, -.02); anne-baba duygusal erişilebilirliği ile oluşan dolaylı etkinin ise anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = -.18$, $p < .01$, %95 GA= -.27, -.08). Diğer bir deyişle, çocukluk dönemi ihmal yaşantısı ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide anne-baba duygusal erişilebilirliğinin tam aracı rolü üstlenmektedir. Çocukluk dönemi ihmal

yaşantılarının psikolojik sağlık üzerindeki dolaylı etkisindeki %60'lık oran baba duygusal erişilebilirliğinden geriye kalan %40'lık pay anne duygusal erişilebilirliğine aittir.

Tartışma

Üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının psikolojik sağlık üzerindeki etkisinde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin aracılık rolünün olup olmadığının araştırıldığı bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular sırayla ele alınarak tartışılmış ve yorumlanmıştır. Öncelikle, çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının psikolojik sağlık üzerindeki toplam etkisinin negatif yönde anlamlı olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle, üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantılarının psikolojik sağlamlığı negatif yönde etkilediği söylenebilir. Elde edilen bu bulgu benzer konuda yapılmış araştırma bulguları tarafından desteklenmektedir (Beutel, Tibubos, Klein, Schmutzer, Reiner, Kocalevent & Bra'hler, 2017; Carli, Mandelli, Zaninotto, Alberti, Roy, Serretti & Sarchiapone, 2014; Ding, Han, Zhang, Wang, Gong & Yang, 2017; Kaleoti, Rahmandani, Sakti, Salma, Suparno & Hanafi, 2019; Sexton, Hamilton, McGinnis, Rosenblum & Muzik, 2015). Psikolojik sağlamlıkla ilgili literatür çevresel ve bireysel farklılık faktörlerine odaklandığını söylemek mümkündür (Agaibi & Wilson, 2005; Bonanno, 2004; Hoge, Austin & Pollack, 2007). Psikolojik sağlık kavramı ele alındığında ihmal ve istismara maruz kalma bir risk faktörü olarak vurgulanmaktadır (Cicchetti, 2013; Lansford, Patrick, Kristopher, Dodge, Bates & Pettit, 2006; Wilcox, Richards & O'Keeffe, 2004). Çocukluk çağı istenmeyen yaşantılarının uzun vadeli fiziksel ve zihinsel sağlıkla olumsuz bir ilişkisi olduğu gösterilmiştir (Larson, Chapman, Spetz & Brindis, 2017). Cicchetti (2010) çocukluk çağı istenmeyen yaşantıya maruz kalan bireyler ile böyle bir yaşantıya maruz kalmayanları karşılaştırıldığında, psikolojik sağlamlığın ihmal veya istismar yaşantıları olan bireylerde daha fazla işlevsel bozulmaya uğradığını ifade etmektedir. Bu açıklamalardan yola çıkarak çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısına maruz kalmanın bireylerin psikolojik sağlamlığı üzerinde olumsuz etkiler bırakabileceği söylenebilir.

İkinci olarak, çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısı ile anne-baba duygusal erişilebilirliği üzerindeki doğrudan etkisi negatif yönde anlamlı olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle, çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısı ile anne-baba duygusal erişilebilirliği arasında negatif yönde ilişki vardır. Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırmalarda, ebeveynlerin çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde rol oynadığına yönelik bulgular olduğu belirtilmektedir (Biringen, 2000; Bowlby, 1973; Darling & Steinberg, 1993; Keskin ve Çam, 2009; Stocker, Ahmed & Stall, 1997; Vandewater & Lansford, 1998). Higgins ve McCabe (2003) yaptıkları çalışmada, aile

uyumunun çocuk istismar düzeyinin etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Bir başka çalışmada ise ailedeki iletişimin duygusal ihmal ve duygusal istismara katkı sağladığı (Kaya ve Çeçen Eroğul, 2013) ortaya konulmuştur. Dolayısıyla, ebeveyn duygusal erişilebilirliği düşük bireylerin çocukluk dönemi ihmal ve istismarı görülme ihtimali daha yüksek olabilir. Diğer bir ifadeyle, samimi ve destekleyici bir ebeveyn-çocuk ilişkisine sahip olmamak bu bireylerin çocuklarında ihmal ve istismar yaşantısının daha çok yaşanmasına yönelik bir risk faktörü oluşturabileceği söylenebilir.

Üçüncü olarak, ebeveyn duygusal erişilebilirliğin psikolojik sağlık üzerindeki doğrudan etkisi pozitif yönde anlamlıdır. Diğer bir ifadeyle ebeveyn duygusal erişilebilirliği arttıkça psikolojik sağlık artmaktadır. Eroğlu (2019) tarafından yapılan araştırma bulgusuyla paralellik göstermektedir. Ayrıca alan yazın incelendiğinde çocuğun gelişiminde ailenin önemli bir koruyucu faktör olduğunu ve ebeveyn ile kurulan destekleyici ve olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisinin psikolojik sağlık için önemli olduğuna kanıt olan pek çok araştırma mevcuttur (Bindal, 2018; Easterbrooks, Biesecker & Lyons-Ruth, 2000; Gizir, 2007; Masten, 2001). Çocukluk döneminde ebeveynler tarafından kabul, sıcaklık ve destek gibi faktörler çocuğun ileride bireyselleşmesini ve psikolojik uyumunu olumlu olarak etkilediği söylenebilir (Tubman & Lerner, 1994). Luthar (2015) ise olumlu ebeveyn-çocuk ilişkisinin zorluklar karşısında uyum sağlayabilmek için önemli olduğunu, özellikle bakım, destekleyici ortam ve ılımlı ebeveynlik özelliklerinin psikolojik sağlamlığın gelişimine önemli katkı sağladığını belirtmiştir. Bütün bunlardan yola çıkarak kaliteli bir ebeveyn-çocuk ilişkisinin zorlu yaşam olaylarına karşın uyum sağlamayı kolaylaştırdığı, böylece psikolojik sağlamlığı iyileştirmeye katkı sağladığından söz edilebilir.

Araştırmadan elde edilen son bulguya göre, ebeveyn duygusal erişilebilirliği çocukluk dönemi ihmal yaşantısının psikolojik sağlık üzerindeki etkisinde tam aracı rolü üstlenirken; çocukluk dönemi istismar yaşantısının psikolojik sağlık üzerindeki etkisinde kısmi aracılık rolü üstlenmektedir. Alan yazın incelendiğinde bu konuyla doğrudan ilişkili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte, çocukluk döneminde travma yaşayan tüm bireyler psikolojik sorunlardan muzdarip değildir; aksine, bazı bireyler, istenmeyen yaşantılarla mücadele ederken olumlu psikolojik özellikler (örneğin, psikolojik sağlık) geliştirir (Li, Cao, Cao & Liu, 2015). Ayrıca psikolojik sağlamlığı geliştirmeye yönelik müdahaleler, kişiler arası faktörler (örneğin; empati, sosyal yeterlilik), arkadaşlar ve aile faktörleri (örneğin; aile bağlılığı ve olumlu akran ilişkileri) ve toplum faktörleri (örneğin; okul / toplum bağlılığı) gibi koruyucu faktörleri hedeflemeyi içermesi gerekmektedir (Tudor, Sarkar & Spray, 2020). Destekleyici bir aile ortamı, çocukluk dönemi travmalarının olumsuz etkilerine karşı bir tampon görevi görebilir (Woods-Jaeger, Cho, Sexton, Slagel & Goggin, 2018). Buna göre, ebeveyn duygusal erişilebilirliği kaliteli bir ebeveyn-çocuk ilişkisinin ifadesi olarak, psikolojik

sağlamlığın gelişiminde koruyucu bir faktör olarak düşünülebilir. Ebeveyn duygusal erişilebilirliği, çocukluk döneminde ihmale maruz kalmanın bireylerin psikolojik sağlamlıkları üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmaya fayda sağlarken diğer yandan, bireylerde ebeveyn duygusal erişilebilirliği olsa da çocukluk döneminde istismara maruz kalma güçlü bir faktör olarak psikolojik sağlamlığı doğrudan etkileyebilmektedir.

Araştırmanın birtakım sınırlılığı bulunmaktadır. Öncelikle verilerin üniversite eğitime devam eden bireylerden elde edilmiş olması bulguların üniversite eğitime devam etmeyen bireylere genellenebilmesi konusunda sınırlılık oluşturmaktadır. İkinci olarak, çalışma grubunda bulunan katılımcıların sayısından dolayı, bulguların üniversiteye devam eden tüm bireyler için genellenebilmesi bir diğer sınırlılıktır. Son olarak, araştırmadan elde edilen bulgular kullanılan ölçme araçlarının sahip olduğu psikometrik özellikleriyle sınırlıdır.

Öneriler

1. Benzer bir araştırma farklı çalışma grupları üzerinde yapılarak daha genellenebilir bulgulara ulaşılabilir.
2. Çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısı olan bireylerin psikolojik sağlamlıklarını artırabilmek için ebeveynlere yönelik psiko-eğitim programları geliştirilebilir.
3. Çocukluk dönemi ihmal istismar yaşantısı ile psikolojik sağlamlık arasında aracılık rolü üstlenebilecek bağlanma stilleri, algılanan sosyal destek ve sosyal beceriler ile incelenebilir.
4. Okul psikolojik danışmanları çocuk ihmal ve istismarına maruz kalan çocuklar için gerekli yasal süreci başlatıp ardından ihmal ve istismarın etkisini azaltmaya yönelik müdahale çalışmalarında bulunabilir.

Kaynakça

- Afifi, T. O. & MacMillan, H. L. (2011). Resilience following child maltreatment: A review of protective factors. *The Canadian Journal of Psychiatry, 56*(5), 266-272. doi: 10.1177/070674371105600505
- Agaibi, C. E., & Wilson, J. P. (2005). Trauma, PTSD, and resilience: A review of the literature. *Trauma, Violence, & Abuse, 6*(3), 195-216.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Psychology Press.
- Alsancak, C. (2016). *Çocukluk çağı travmaları ve bağlanma özellikleri ile obsesif inanışlar ve obsesif kompulsif belirtilerin ilişkisinde dünyaya ilişkin varsayımların aracılık rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- American Psychological Association. The Road to Resilience. <https://www.apa.org/helpcenter/road-resilience>.

- Arslan, G. (2015). Ergenlerde psikolojik sağlamlık: Bireysel koruyucu faktörlerin rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44), 73-82.
- Atmaca, S. ve Gençöz, T. (2016). Exploring revictimization process among Turkish women: The role of early maladaptive schemas on the link between child abuse and partner violence. *Child Abuse & Neglect*, 52, 85-93. doi: 10.1016/j.chiabu.2016.01.004
- Babore, A., Carlucci, L., Cataldi, F., Phares, V., & Trumello, C. (2017). Aggressive behaviour in adolescence: Links with self-esteem and parental emotional availability. *Social Development*, 26(4), 740-752.
- Bernstein, D. P., Stein, J. A., Newcomb, M. D., Walker, E., Pogge, D., Ahluvalia, T., Stokes, J., Handelsman L., Medrano, M., Desmond, D., & Zule, W. (2003). Development and validation of a brief screening version of the Childhood Trauma Questionnaire. *Child Abuse & Neglect*, 27(2), 169-190. doi: 10.1016/S0145-2134(02)00541-0
- Beutel ME, Tibubos AN, Klein EM, Schmutzer G, Reiner I, Kocalevent R-D, Braehler, E. (2017). Childhood adversities and distress - The role of resilience in a representative sample. *PLoS ONE*, 12(3): e0173826. doi: 10.1371/journal.pone.0173826
- Bindal, G. (2018). *Ergenlerin psikolojik sağlamlığın, çocukluk çağındaki travma ve bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Biringen, Z. (2000). Emotional availability: Conceptualization and research findings. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70(1), 104-114. doi: 10.1037/h0087711
- Bonanno, G. A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: Have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events?. *American Psychologist*, 59(1), 20-28. doi: 10.1037/0003-066X.59.1.20
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss*. Basic Books.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E. Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (18. Baskı.). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Carli, V., Mandelli, L., Zaninotto, L., Alberti, S., Roy, A., Serretti, A., & Sarchiapone, M. (2014). Trait-aggressiveness and impulsivity: Role of psychological resilience and childhood trauma in a sample of male prisoners. *Nordic Journal of Psychiatry*, 68(1), 8-17. doi: 10.3109/08039488.2012.756061
- Carver, C. S. (1998). Resilience and thriving: issues, models, and linkages. *Journal of Social Issues*, 54(2), 245-266. doi: 10.1111/j.1540-4560.1998.tb01217.x
- Chow, K. M., Tang, W. K. F., Chan, W. H. C., Sit, W. H. J., Choi, K. C., & Sally, C. H. A. N. (2018). Resilience and well-being of university nursing students in Hong Kong: a cross-sectional study. *BMC Medical Education*, 18(1), 1-8. doi: 10.1186/s12909-018-1119-0
- Cicchetti, D. (2010). Resilience under conditions of extreme stress: a multilevel perspective. *World Psychiatry*, 9(3), 145-154. doi: 10.1002/j.2051-5545.2010.tb00297.x
- Cicchetti, D. (2013). Annual research review: resilient functioning in maltreated children—past, present, and future perspectives. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54(4), 402-422. doi: 10.1111/j.1469-7610.2012.02608.x
- Cicchetti, D., & Rogosch, F. A. (1997). The role of self-organization in the promotion of resilience in maltreated children. *Development and Psychopathology*, 9(4), 797-815.
- Cicchetti, D., & Valentino, K. (2006). *An ecological-transactional perspective on child maltreatment: Failure of the average expectable environment and its influence on child development*. In D. Cicchetti

- & D. J. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology: Risk, disorder, and adaptation* (p. 129–201). John Wiley & Sons, Inc..
- Connor, K. M., & Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). *Depression and Anxiety, 18*(2), 76-82. doi: 10.1002/da.10113
- Çalışkan, Ü. (2020). *Üniversite öğrencilerinde anne baba tutumu ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Çelikkaleli, Ö. Beliren yetişkinlerde stres ile tükenmişlik arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkilerde psikolojik sağlamlılığın aracılık rolü. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 10*(1), 1-21. doi: 10.22521/jesr.2020.101.1
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin, 113*(3), 487-496.
- Dereboy, Ç., Şahin Demirkapı, E., Şakiroğlu, M. ve Şafak Öztürk, C. (2018). Çocukluk çağı travmalarının, kimlik gelişimi, duygu düzenleme gücü ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi, 29*(4), 147-153.
- Ding, H., Han, J., Zhang, M., Wang, K., Gong, J., & Yang, S. (2017). Moderating and mediating effects of resilience between childhood trauma and depressive symptoms in Chinese children. *Journal of Affective Disorders, 211*, 130-135. doi: 10.1016/j.jad.2016.12.056
- Dong, C., Xu, R., & Xu, L. (2020). Relationship of childhood trauma, psychological resilience, and family resilience among undergraduate nursing students: A cross-sectional study. *Perspectives in Psychiatric Care, 1*-8. doi: 10.1111/ppc.12626
- Dray, J., Bowman, J., Campbell, E., Freund, M., Wolfenden, L., Hodder, R. K., McElwaine, K., Tremain, D., Bartlem, K., Bailey, J., Small, T., Palazzi, K., Oldmeadow, C., & Wiggers, J. (2017). Systematic review of universal resilience-focused interventions targeting child and adolescent mental health in the school setting. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 56*(10), 813-824. doi: 10.1016/j.jaac.2017.07.780
- DuMont, K. A., Widom, C. S., & Czaja, S. J. (2007). Predictors of resilience in abused and neglected children grown-up: The role of individual and neighborhood characteristics. *Child Abuse & Neglect, 31*(3), 255-274. doi:10.1016/j.chiabu.2005.11.015
- Durak, M. (2002). *Predictive role of hardiness on psychological symptomatology of university students experienced earthquake* (Unpublished master thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (2010). Child maltreatment. <http://www.who.int/media centre/ factsheets /fs 150/en/>
- Easterbrooks, M.A., Biesecker, G. & Lyons-Ruth, K. (2000). Infancy predictors of emotional availability in middle childhood: The roles of attachment security and maternal depressive symptomatology. *Attachment & Human Development, 2*, 170–187.
- Erarslan, Ö. (2014). *Üniversite öğrencilerinde psikolojik sağlamlık ile depresif belirtiler ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkide benlik saygısı, pozitif dünya görüşü ve umudun aracı rolünün incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Erkan, E. (2019). *Bağımlılık kişilik özellikleri ile ebeveyn duygusal erişebilirliği ve helikopter ebeveyn tutumu ilişkisinde kişilerarası ilişki boyutlarının aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi, Ankara.

- Eroğlu, B. B. (2019). *Ergenlerde ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile psikolojik sağlamlık: duygu düzenlemenin aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trabzon Üniversitesi, Trabzon.
- Fenwick-Smith, A., Dahlberg, E. E., & Thompson, S. C. (2018). Systematic review of resilience-enhancing, universal, primary school-based mental health promotion programs. *BMC Psychology*, 6(1), 30-47. doi: 10.1186/s 40359-018-0242-3
- Fletcher, D., & Sarkar, M. (2013). Psychological resilience: A review and critique of definitions, concepts, and theory. *European Psychologist*, 18(1), 12-23. doi: 10.1027/1016-9040/a 000124
- Gao, Y., Yuan, L., Pan, B., & Wang, L. (2019). Resilience and associated factors among Chinese patients diagnosed with oral cancer. *BMC Cancer*, 19, 447-456. doi: 10.1186/s12885-019-5679-0
- Garnezy, N., & Rutter, M. (1985). Acute reactions to stress. *Child and adolescent psychiatry: Modern Approaches*, 2, 152-176.
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerinde bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.
- Gizir, C., ve Aydın, G. (2006). Psikolojik sağlamlık ve ergen gelişim ölçeği'nin uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 87-99.
- Gök, F., ve Cenkseven Önder, F. (2018). Lise öğrencilerinde akran zorbalığına maruz kalma: temel psikolojik ihtiyaçlar ve anne-babaya duygusal erişilebilirlik. *Mersin University Journal of The Faculty of Education*, 14(2).
- Gökçe, G. (2013). *Ebeveynin duygusal erişilebilirliği ve genel psikolojik sağlık: Duygu düzenleme, kişilerarası ilişki tarzı ve sosyal desteğin rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Graber, R., Pichon, F. & Carabine, E. (2015) *Psychological Resilience: Capturing the State of the Research. Literature Review*. London: Overseas Development Institute
- Graham-Bermann, S. A., Gruber, G., Howell, K. H., & Girz, L. (2009). Factors discriminating among profiles of resilience and psychopathology in children exposed to intimate partner violence (IPV). *Child Abuse & Neglect*, 33(9), 648-660. doi: 10.1016/j.chiabu.2009.01.002
- Greene, R. (2002). *Human behavior theory: A resilience orientation*. In R. Greene (Ed.), *Resiliency: An integrated approach to practice, policy, and research*. DC: NASW Press.
- Güleç, S. Lise öğrencilerinde bilişsel esneklik ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide yaşam amaçlarının aracı rolü. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(1), 27-35.
- Güloğlu, B., ve Kararımak, Ö. (2010). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık. *Ege Eğitim Dergisi*, 11(2), 73-88.
- Han, L., Zhao, S. Y., Pan, X. Y., & Liao, C. J. (2018). The impact of students with left-behind experiences on childhood: The relationship between negative life events and depression among college students in China. *International Journal of Social Psychiatry*, 64(1), 56-62. doi: 10.1177/0020764017739332
- Hartley, M. T. (2011). Examining the relationships between resilience, mental health, and academic persistence in undergraduate college students. *Journal of American College Health*, 59(7), 596-604. doi: 10.1080/ 074 48481.2010.515632
- Haskett, M. E., Nears, K., Ward, C. S., & McPherson, A. V. (2006). Diversity in adjustment of maltreated children: Factors associated with resilient functioning. *Clinical Psychology Review*, 26(6), 796-812. doi: 10.101 6/j.cpr. 2006.03.005

- Hayes, A. F. (2009). Beyond Baron and Kenny: Statistical mediation analysis in the new millennium. *Communication Monographs*, 76(4), 408-420. doi: 10.1080/ 03637750 903310360
- Higgins, D. J., & McCabe, M. P. (2003). Maltreatment and family dysfunction in childhood and the subsequent adjustment of children and adults. *Journal of Family Violence*, 18(2), 107-120.
- Hjemdal, O., Vogel, P. A., Solem, S., Hagen, K., & Stiles, T. C. (2011). The relationship between resilience and levels of anxiety, depression, and obsessive-compulsive symptoms in adolescents. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 18(4), 314-321. doi: 10.1002/ c pp.719
- Hoge, E. A., Austin, E. D., & Pollack, M. H. (2007). Resilience: research evidence and conceptual considerations for posttraumatic stress disorder. *Depression and Anxiety*, 24(2), 139-152.
- Horwitz A. V, Widom CS, McLaughlin J. & White H. R. (2001). The impact of childhood abuse and neglect on adult mental health: a prospective study. *Journal of Health and Social Behavior*, 42(2), 184-201. doi:10.23 07/3090177
- Kaloeti, D. V. S., Rahmandani, A., Sakti, H., Salma, S., Suparno, S., & Hanafi, S. (2019). Effect of childhood adversity experiences, psychological distress, and resilience on depressive symptoms among Indonesian university students. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(2), 177-184. doi: 10.1080/ 02673843. 2018.1485584
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142.
- Kaya, S. (2014). *Çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ölçeği kısa formunun Türkçeye uyarlanması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Kaya, İ., ve Çeçen-Eroğul, A. R. (2013). Ergenlerde çocukluk dönemi istismar yaşantılarının yordayıcısı olarak aile işlevlerinin rolü. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 385-397.
- Kelifa, M. O., Yang, Y., Herbert, C., He, Q., & Wang, P. (2020). Psychological resilience and current stressful events as potential mediators between adverse childhood experiences and depression among college students in Eritrea. *Child Abuse & Neglect*, 106, 1-14. doi: 10.1016/ j.chiabu.2020.104480
- Keskin, G., ve Çam, O. (2009). Bağlanma süreci: Ruh sağlığı açısından literatürün gözden geçirilmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 23(2), 145-158.
- Kidd, S., & Shahar, G. (2008). Resilience in homeless youth: The key role of self-esteem. *American Journal of Orthopsychiatry*, 78(2), 163-172. doi:10.1037/0002-9432.78.2.163
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling (4th ed.)*. New York: Guilford Publications.
- Küçük, T. (2019). *Çocukluk çağı örseleyici yaşantıları: Geç ergenlik döneminde duygu düzenleme, psikolojik uyum ve sağlamlık* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Lansford, J. E., Patrick, S. M., Kristopher, I. S., Dodge, K. A., Bates, J. E. & Pettit, G. S. (2006). Developmental trajectories of externalizing behaviors: Factors underlying resilience in physically abused children. *Development and Psychopathology*, 18, 35-55.
- Larson, S., Chapman, S., Spetz, J., & Brindis, C. D. (2017). Chronic childhood trauma, mental health, academic achievement, and school-based health center mental health services. *Journal of school health*, 87(9), 675-686. doi:10.1111/ josh. 12541
- Lee, C. M., & Gotlib, I. H. (1991). Family disruption, parental availability and child adjustment. *Advances in behavioral assessment of children and families: A Research Annual*, 5, 171-199.

- Levine, P. A., & Frederick, A. (1997). *Kaplanı uyandırmak: Travmayı iyileştirmek* (Z. Çetinkaya, Çev.). İstanbul: Butik Yayıncılık.
- Li, Y., Cao, F., Cao, D., & Liu, J. (2015). Nursing students' post-traumatic growth emotional intelligence and psychological resilience. *J Psychiatr Ment Health Nurs*, 22(5):326-332. doi: 10.1111/jpm.12192
- Lu, D., Wang, W., Qiu, X., Qing, Z., Lin, X., Liu, F., Wu, W., Yang, X., Otake, Y., Luo, X., & Liu, X. (2020). The prevalence of confirmed childhood trauma and its' impact on psychotic-like experiences in a sample of Chinese adolescents. *Psychiatry Research*, 287, 1-7. doi:10.1016/j.psychres. 2020. 112897
- Lum, J. J., & Phares, V. (2005). Assessing the emotional availability of parents. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 27(3), 211-226. doi: 10.1007/s10862-005-0637-3
- Luthar, S. S. (2015). *Resilience in development: A synthesis of research across five decades*. In D. Cicchetti & D. J. Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology: Risk, disorder, and adaptation* (p. 739-795). John Wiley & Sons, Inc..
- Luthar, S. S., & Zigler, E. (1991). Vulnerability and resilience: A study of high-risk adolescents. *Child Development*, 62(3), 600-616. doi:10.1111/j.1467-8624.1991.tb01555.x
- MacKinnon, D. P., Fairchild, A. J., and Fritz, M. S. (2007). Mediation analysis. *Annual Review of Psychology*, 58, 593-614. doi: 10.1146/annurev.psych.58.110405.085542
- Maddi, S. R., & Khoshaba, D. M. (2001). *Personal views survey III-R*. Hardiness Institute.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238.
- Masten, A. S., & Reed, M.G.J. (2002). *Handbook of positive psychology*. Oxford University Press.
- Meşel, D., Arciszewska, A., Daren, A., Pionke, R., Cechnicki, A., Frydecka, D., & Gawęda, Ł. (2020). Mediating role of cognitive biases, resilience and depressive symptoms in the relationship between childhood trauma and psychotic-like experiences in young adults. *Early Intervention in Psychiatry*, 14(1), 87-96. doi:10.1111/eip.12829
- Min, J. A., Jung, Y. E., Kim, D. J., Yim, H. W., Kim, J. J., Kim, T. S., Lee, C. U., Lee, C., & Chae, J. H. (2013). Characteristics associated with low resilience in patients with depression and/or anxiety disorders. *Quality of Life Research*, 22(2), 231-241. doi: 10.1007/s11136-012-0153-3
- Morete, M. C., Solano, J. P. C., Boff, M. S., J Filho, W., & Ashmawi, H. A. (2018). Resilience, depression, and quality of life in elderly individuals with chronic pain followed up in an outpatient clinic in the city of são Paulo, Brazil. *Journal of Pain Research*, 11, 2561.
- Öz, F., ve Yılmaz, B. (2009). Ruh sağlığının korunmasında önemli bir kavram: Psikolojik sağlık. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 16(3), 82-89.
- Özdoğan, A. Ç. (2020). Ebeveyn duygusal erişilebilirliği, romantik ilişki kalitesi ve sosyal bağlılık ile iyi oluş arasındaki ilişkide yalnızlığın aracılık rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1-27.
- Özdoğan, A. Ç., ve Önder, F. C. (2018). Ergenlerde reaktif-proaktif saldırganlık ile ebeveyn duygusal erişilebilirliği: Duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolü. *Eğitim ve Bilim*, 43(194), 207-223.
- Özen, D. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin anne-baba tutumlarının psikolojik sağlık üzerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

- Poole, J. C., Dobson, K. S., & Pusch, D. (2017). Childhood adversity and adult depression: the protective role of psychological resilience. *Child Abuse & Neglect*, 64, 89-100. doi:10.1016/j.chiabu. 2016. 12.012
- Ran, L., Wang, W., Ai, M., Kong, Y., Chen, J., & Kuang, L. (2020). Psychological resilience, depression, anxiety, and somatization symptoms in response to COVID-19: A study of the general population in China at the peak of its epidemic. *Social Science & Medicine*, 262, 113261. doi:10.1016/j.socscimed. 2020.113261
- Rutter, M. (1999). Resilience concepts and findings: Implications for family therapy. *Journal of Family Therapy*, 21, 119–144. doi:10.1111/1467-6427.00108
- Sexton, M. B., Hamilton, L., McGinnis, E. W., Rosenblum, K. L., & Muzik, M. (2015). The roles of resilience and childhood trauma history: main and moderating effects on postpartum maternal mental health and functioning. *Journal of Affective Disorders*, 174, 562-568. doi:10.1016/j.jad.2014.12.036
- Shapero, B. G., Farabaugh, A., Terechina, O., DeCross, S., Cheung, J. C., Fava, M., & Holt, D. J. (2019). Understanding the effects of emotional reactivity on depression and suicidal thoughts and behaviors: Moderating effects of childhood adversity and resilience. *Journal of Affective Disorders*, 245, 419-427. doi:10.1016/j.jad. 2018.11.033
- Stocker, C., Ahmed, K., & Stall, M. (1997). Marital satisfaction and maternal emotional expressiveness: Links with children's sibling relationships. *Social Development*, 6(3), 373-385.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2014). *Using multivariate statistics (6. Press)*. United States of America: Pearson Education Limited.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11.
- Toprak, H. (2014). *Ergenlerde mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlık ve psikolojik ihtiyaç doyumu* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Tubman, J. G., & Lerner, R. M. (1994). Affective experiences of parents and their children from adolescence to young adulthood: Stability of affective experiences. *Journal of Adolescence*, 17(1), 81-98.
- Tudor, K., Sarkar, M., & Spray, C. M. (2020). Resilience in physical education: A qualitative exploration of protective factors. *European Physical Education Review*, 26(1), 284-302.
- UNICEF. (2010). Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması. <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf>
- Van der Kolk, B. A. (2005). This issue: child abuse & victimization. *Psychiatric Annals*, 35(5), 374-378. doi:10.3928/00485713-20050501-02
- Vandewater, E. A., & Lansford, J. E. (1998). Influences of family structure and parental conflict on children's well-being. *Family Relations*, 47(4), 323-330.
- Varıncıer, Ş. E. (2019). *Yetişkin psikolojik sağlamlığı üzerine bir inceleme: Algılanan ebeveyn tutumu, kontrol odağı, algılanan sosyal destek ve stresle başa çıkma stilleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi).İbn Haldun Üniversitesi, İstanbul.
- Wilcox, D. T., Richards, F. & O’Keeffe, Z. (2004). Resilience and risk factors associated with experiencing childhood sexual abuse, *Child Abuse Review*, 13, 338-352.

- Woods-Jaeger, B.A., Cho, B., Sexton, C.C., Slagel, L., & Goggin, K. (2018). Promoting resilience: Breaking the intergenerational cycle of adverse childhood experiences. *Health Educ Behav*, 45(5), 772-780. doi: 10.1177 /10901981177 52785
- Yörük, İ. (2019). *Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerinin benlik saygısı, akran ilişkileri ve ebeveyn tutumları açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yurdakök, K. (2010). Çocuk istismar ve ihmali, tanım ve risk faktörleri. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(5), 537-546.
- Zamirinejad, S., Hojjat, S. K., Golzari, M., Borjali, A., & Akaberi, A. (2014). Effectiveness of resilience training versus cognitive therapy on reduction of depression in female Iranian college students. *Issues in Mental Health Nursing*, 35(6), 480-488. doi:10.3109/ 01612840 .2013.879628

Extended Abstract

Purpose

Exposure to the same life causes severe consequences for some individuals, while it leaves lighter scars in some individuals. In some studies, they stated that despite the exposure to abuse / neglect experiences, some individuals' behavioral processes were compatible with their developmental characteristics. It was stated that in order to increase psychological resilience after unwanted childhood experiences, factors that protect the individual from the harms of trauma should also be addressed. When the literature is examined, there are many studies in which secure attachment, parental attitudes and supportive parent-child relationship are seen as an important predictor of psychological resilience.

When the studies on the subject were examined, it was seen that there was no study on the role of parental emotional availability in the relationship between childhood neglect and abuse experiences and psychological resilience in university students. In this context, the aim of the study is to reveal the mediating role of parental emotional availability in the effect of childhood neglect and abuse on psychological resilience in university students.

For this purpose, data were collected from 251 university students (60 males, 191 females and average age 22.36). As data collection tools, Childhood Trauma Experiences Scale Short Form, Psychological Resilience Scale and Parents Emotional Availability Scale were used. SPSS 22 and AMOS 20 package programs were used to analyze the data. Pearson Correlation Coefficient for the relationships between variables is put forward. To examine the mediating role, direct and indirect pathways between variables are examined. Bootstrap method was used to examine the significance of direct and indirect ways.

Results

Psychological resilience was found to be negative correlated with childhood neglect experience and abuse experience. On the other hand, there is a positive and significant relationship between psychological resilience and mother emotional availability and father emotional availability. In addition, negatively significant relationships were obtained between childhood neglect and abuse experience with mother emotional availability and father emotional availability. In addition, it was observed that the direct effect of childhood abuse on psychological resilience and the indirect effect of parents' emotional availability was significant. On the other hand, while the direct effect of childhood neglect on psychological resilience is insignificant, the indirect effect caused by parents' emotional availability was found to be significant. In other words, it can be said that parental emotional availability plays a full mediating role in the effect of childhood neglect experience on psychological resilience, but partial mediates the effect of childhood abuse on psychological resilience.

Discussion and Conclusion

First of all, it was seen that the total effect of childhood neglect and abuse on psychological resilience was significant. In other words, it can be said that childhood neglect and abuse experiences negatively affect psychological resilience in university students. This finding is supported by research findings on a similar subject. Second, childhood neglect and abuse experience and its direct effect on parents emotional availability were found to be negatively significant. In other words, there is a negative relationship between childhood neglect and abuse experiences and parents emotional availability. Therefore, individuals with low parental emotional availability may be more likely to experience childhood neglect and abuse. Third, the direct effect of parental emotional availability on psychological resilience is positive. In other words, as the emotional availability of the parents increases, the psychological resilience increases.

According to the last finding obtained from the study, while parental emotional availability plays a full mediating role in the effect of childhood neglect experience on psychological resilience; It plays a partial mediating role in the effects of childhood abuse on psychological resilience. Parental emotional availability can be considered as an expression of a quality parent-child relationship and a protective factor in the development of psychological resilience. Parental emotional accessibility helps to eliminate the negative effects of neglect in childhood on the psychological resilience of

individuals, on the other hand, although individuals have parental emotional accessibility, exposure to abuse during childhood can directly affect psychological resilience as a strong factor.

The research has some limitations. First of all, the fact that the data were obtained from individuals who continue their university education creates a limitation in terms of generalizing the findings to individuals who do not attend university education. Secondly, due to the number of participants in the study group, another limitation is that the findings can be generalized to all individuals attending university. Finally, the findings obtained from the research are limited to the psychometric properties of the measurement tools used.

ETİK BEYAN: " *Çocukluk Dönemi İhmal ve İstismar Yaşantısının Psikolojik Sağlık Üzerindeki Etkisinde Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliğinin Aracılık Rolü*" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 27/11/2020 tarih ve 200259/47 sayılı etik izin alınmıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.